

**ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПРИ СТВОРЕННІ ТА ОБСЛУГОВУВАННІ С/Г
КООПЕРАТИВІВ В УКРАЇНІ**

*М.П. Кисла, факультет економіки та менеджменту,
спеціальність «Облік і аудит», 4 курс*

*Науковий керівник – Н.М. Даценко, асистент кафедри менеджменту ВП
Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський
агротехнічний інститут»*

*Анотація: досліджено особливості створення та функціонування
сільськогосподарських кооперативів та шляхи вирішення існуючих проблем*

*Ключові слова: сільськогосподарські кооперативи, державне регулювання,
обслуговуюча кооперація*

Становлення ефективної та справедливої, по відношенню до селян, аграрної економіки в нинішніх умовах практично неможливе без розвитку повноцінного інституту сільськогосподарської кооперації. Участь всіх гілок державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері підтримки розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на сьогоднішній день є об'єктивною необхідністю, за рахунок чого можуть бути прискорені бажані позитивні зміни у економічному та соціальному розвитку сільських громад.

Метою дослідження даної теми є вивчення особливостей створення та функціонування сільськогосподарських кооперативів та їх ефективного розвитку в сучасних умовах економіки України.

Реаліями сьогодення є те, що значна частина сільськогосподарської продукції повсякденного споживання - овочів, фруктів, молока та м'яса виробляється неорганізованими сільськогосподарськими виробниками - особистими селянськими господарствами, які не мають системних маркетингових каналів збуту такої продукції. Як результат, вирощена продукція, особливо у віддалених від приміської зони селах, згодовується худобі або пропадає. В кращому випадку попадає до споживачів через посередників, або продається на узбіччях доріг, вулицях міст поза межами ринків. Як результат, основну долю доданої вартості на вироблену продукції отримують посередники, а селяни залишаються у збитках та злиднях.

Країни Західної Європи, США, Канада та інші вирішили цю проблему шляхом реалізації державних політик щодо формування прозорої та ефективно-дієвої ринкової інфраструктури на засадах кооперації та інтеграції сільськогосподарських товаровиробників, закладів торгівлі, підприємств харчової і переробної промисловості.

На жаль, у порівнянні з міжнародним досвідом, в Україні відсутня стала державна політика щодо розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як основного інструменту вирішення соціальних питань у селі та економічного зростання дрібних сільськогосподарських товаровиробників.

Загальнонаціональною проблемою/стримуючим фактором розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації є те, що за роки нової незалежної економічної та соціальної політики в Україні не вдалось відновити втрачений за роки радянської влади кооперативний соціальний капітал та досягти на рівні урядових інституцій чіткого розуміння соціального значення та економічної природи створення і діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів

Як результат, за різними джерелами інформації на початок 2012 р. в Україні налічувалося лише 645 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на 28471 сільський населений пункт, або лише 2,3 кооперативи з розрахунку на 100 сільських населених пунктів, кооперативними відносинами охоплено не більше 0,3% населення яке проживає в сільській місцевості.

Разом з тим, прискорений розвиток за рахунок іноземних інвестицій комерційних структур, що спеціалізуються на перевезенні, зберіганні, переробці і продажу імпортованого продовольства та вітчизняної сільськогосподарської сировини, створює відповідні монопольно - лобістські угруповання, які не зацікавлені у формуванні ефективної державної політики підтримки кооперативного руху на селі. В окремих випадках стараються очолити або взяти під свій контроль створення та діяльність кооперативних об'єднань дрібних товаровиробників.

Основними «базовими» проблемами стримуючими розвиток кооперації в сільській місцевості є:

1. неврегульованість чинного законодавства у сфері сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, зокрема невідповідність норм Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» нормам Цивільного і Господарського кодексів України та Закону України «Про кооперацію» що на практиці приводить до значних непорозумінь та створює додаткові перешкоди на шляху створення і розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

2. неврегульований податковий статус сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у відповідності до специфічної економічної природи їх діяльності.

Обслуговуючі кооперативи, здійснюючи обслуговування членів кооперативу забезпечують виконання окремих технологічних операцій сільськогосподарського виробництва (обробіток ґрунту, зберігання продукції її пакування, транспортування та інше) і при цьому не ставлять за мету отримання прибутку, лише забезпечують прибуткову діяльність своїх членів – сільськогосподарських товаровиробників. По суті, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив можна розглядати як окремий госпрозрахунковий підрозділ сільськогосподарського підприємства або групи таких підприємств (фермерських, особистих селянських господарств), які об'єднали свої ресурси для створення спільного механізованого загону, потужностей для зберігання та пакування сільськогосподарської продукції, її перед реалізаційної підготовки та ряду інших технологічних операцій.

Визнання неприбуткового статусу сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу необхідне для формування ставлення до них з боку суспільства, як до унікальних організацій самопомогі сільськогосподарських товаровиробників. Цей статус стає базисом створення таких умов роботи обслуговуючих кооперативів, які найефективнішим чином сприяють підтримці вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника, його захищеності від агресивного ринкового середовища.

Неприбутковий характер діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів – це економічна основа для об'єднання в першу чергу дрібних сільськогосподарських товаровиробників для підвищення ефективності і прибутковості їх сільськогосподарського виробництва.

Тому, наряду з отриманням кооперативом статусу неприбуткової організації, особливо важливим є організація контролю за дотриманням чинного законодавства, основних принципів кооперації з метою щоб обслуговуючі кооперативи, відповідали своєму призначенню та здійснювали свою діяльність на неприбутковій основі. На жаль, останнім часом відбулась різка зміна податкової політики відносно сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Як результат, в Україні практично призупинились процеси створення та розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, а в окремих регіонах кооперативи стали призупиняти господарську діяльність та розпочався процес їх закриття.

З метою стимулювання об'єднання дрібних сільськогосподарських товаровиробників для спільного, більш ефективного ведення сільськогосподарського виробництва повинна бути серйозна державна підтримка. На сьогодні ні одна державна цільова програма, яка спрямована на підтримку аграрного сектору, не передбачає щонайменшої підтримки спільної діяльності сільськогосподарських товаровиробників, що не піддається здоровому глузду.

Підвівши підсумки, можна сказати, що в Україні існуючі організаційно-економічні та правові умови не сприяють розвитку кооперативного руху на селі. Водночас об'єднання селян у кооперативи сприятиме ефективній реалізації ресурсного потенціалу сільського господарства при збереженні робочих місць, соціальному розвитку сільських територій. Поряд зі зміцненням фермерства та приватного виробництва необхідно розвивати кооперативний рух на селі, який має стати важливим фундаментом структурної перебудови сільського господарства. З цією метою необхідно здійснити наступне:

- 1) забезпечити сільські громади доступними інформаційними та методичними матеріалами;
- 2) прийняти на законодавчому рівні рішення щодо поширення на сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи дії державних цільових програм підтримки агропромислового комплексу та спрямованих на це відповідних фондів;
- 3) організувати на постійній основі тренінги, семінари та курси для керівників і працівників сільськогосподарських підприємств, фермерів, селян з метою підвищення кваліфікаційних знань про сільськогосподарську кооперацію,
- 4) державну підтримку членам сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу на етапах створення та становлення, а також при просуванні сільськогосподарської продукції на ринок;
- 5) вжити заходи щодо поліпшення матеріально-технічної бази обслуговуючих кооперативів; надання пільгових кредитів за схемами, що застосовуються для сільськогосподарських товаровиробників, під солідарну відповідальність членів кооперативу.

Список літератури

1. Вахитов К.И. Кооперація. Теорія, історія, практика: Обрані вислову, факти, матеріали, коментарі. – М.: «Дашков», - 2005. -568с.
2. Вінник О. Господарські товариства і виробничі кооперативи. Правове становище. - К., 1998.
3. Господарський кодекс України : Голос України – 2003. – № 49. – 14 березня.
4. Зіновчук В.В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу. – К.: ЛОГОС, 2005. – 320с.
5. Корбейникова О.М., Майнулов А.А. Чинники фінансової стійкості сільськогосподарської кредитної кооперації // Фінанси і кредиту. – 2008. –367с.
6. Про кооперацію : Закон України від 10.07.2003 № 1087-IV // Голос України. – 2003. – №160. – 28 серпня.
7. Про сільськогосподарську кооперацію : Закон України від 17.07.1997 № 469/97-ВР // Голос України. – 1997. – 13 серпня.
8. Реформування та розвиток агропромислового виробництва / За ред. П.Т. Каблука. - К., 1999.
9. Семчик В.І. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні - К.: ІДП НАН України. - 2003. - 280с.
10. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація : Словник-довідник / За аг. Ред. Р.Я. Корінця, М.П. Гриценка, М.Й. Маліка. – Львів : НВФ «Українські технології», 2010. – 160 с.
11. Туган-Барановский М.И. Соціальні основи кооперації. – М.: Економіка, 2005. –496с.
12. Чаянов А.В. Короткий курс кооперації / А.В.Чаянов. – 4-те вид.,репр. Відтворення вид. – М.: Книжкова палата, 2003. –78с.

СЕКЦІЯ 2
«Новітні технології як складові економіки і суспільства»

Аннотация: исследованы особенности создания и функционирования сельскохозяйственных кооперативов и пути решения существующих проблем

Ключевые слова: сельскохозяйственные кооперативы, государственное регулирование, обслуживающая кооперация

Annotation: the features of the establishment and operation of agricultural cooperatives and solutions to existing problems

Keywords: agricultural cooperatives, government regulation, service cooperatives